



Utgångspunkt samlingen  
– Var börjar berättelsen?



Framsida:  
Gösta Adrian-Nilsson  
*Mask I*, 1922  
Akvarell

Nils Kreuger  
*Kalmar Slott*, 1919  
Olja på pannå

## Tankar om samlingar

Sara Hemmingsson

I Kalmar stadspark finns en skogsalm från 1770. Trädet står där majestätiskt, ger skugga, liv och får näring via sina rötter. Jag går förbi det där väldiga trädet ibland, det ger perspektiv på tillvaron och tiden. Konstmuseets kontor, där jag spenderar mycket tid, ligger på byggnadens tredje våning och har stora fönsterpartier mot parken. Precis utanför är flera stora trädkronor alldeles nära. Träden tillhör naturen, men staden samlar på träd till sin stadspark och det samlandet är egentligen inte så olikt en konstsamling. Samlingar utökas, vårdas och sätts samman under årens lopp. Den anlagda stadsparken påbörjades 1877 efter en stor donation av grosshandlare Johan Jeansson (1831–1896). Hans son John Jeansson (1865–1953) var senare en av dem som tillsammans med stadens borgarklass via donationer av konst tog initiativ till bildandet av Kalmar konstförening 1917. Ambitioner att privat samlande av konst skulle komma fler till godo och ställas ut i en offentlig lokal fanns sedan tidigare. Det låg i tiden och bakom initiativet fanns ett stort engagemang, men ett konstmuseum med egen adress öppnade först 1942. Den allt mer växande museiverksamheten huserade till en början på Slottsvägen 1D i ett tidigare lasarett. Den nuvarande byggnaden, ritad av arkitekterna Tham & Videgård, invigdes i stadsparken 2008.

Hösten 2020 tog jag initiativ till projektet Samlingar och samlande med syfte att utforska och uppmärksamma

Kalmar konstförenings samling. Bakom kulisserna pågår utöver inventering och konservering även ett undersökande av museets och konstföreningens historia och ett arbete för att utveckla samlingen med nyförvärv. Två utställningar har gjorts, *Bäste Broder* 2020 och *Ta plats* 2021. Den första fokuserade på att ge tillbakablickar på museets och Kalmar konstförenings historia med hjälp av bland annat brevkorrespondens och utställningskataloger från arkivet. Utställningen året därpå visade några nyförvärv och vi fortsatte att berätta om olika vägar in i en samling.

*Utgångspunkt samlingen – Var börjar berättelsen?* är en fri fortsättning och den största presentationen med verk från samlingen sedan 2016. Urvalet är baserat på samtal konstnären Anabelí D González och jag har fört om bland annat historieskrivning och skapandeprocesser. Vi har befunnit oss mestadels i konstmagasinet där samlingen förvaras, och marinerat oss med alla intryck och uttryck som finns där. Vi har fördjupat oss i konstnärskap, enskilda verk och tittat på olika berättelser som finns bevarade i form av verk, brev, skissböcker. Vi har undersökt berättelser som hakar i varandra men framför allt har vi prövat nya kombinationer och förhållit oss fritt till kronologi. Metoden handlar om att vara tålmodig och att även se på det välbekanta som om det var allra första gången.

Kalmar konstförenings samling rymmer många enskildheter men i en utställning som denna ges möjlighet att låta olika material, detaljer och tider mötas och vävas samman. Mötet mellan målningen *Frieriet* av Ferdinand Fagerlin från andra halvan av 1800-talet och Bertil Herlows vägghängda nonfigurativa skulptur av aluminium från mitten av 1900-talet är ett exempel. Ett annat möte sker mellan Andreas Fornanders oljemålning *Självporträtt* från 1865 och Raine Navins hastiga blyertsteckning *Markeringar* från 1998. I utställningens många intressanta självporträtt blir det tydligt att porträttmåleriet kan vara en metod att spegla sig själv mot omvärlden. Eller som i fallet med *Blomstervännen* av Carl Larsson – att regissera bilden av sig själv. Carl Larsson var ytterst medveten om hur bilder fungerar, något han hade gemensamt med Andy Warhol. Ett porträtt föreställande Warhol taget av fotografen Ewa Rudling 1977 hänger nu bredvid Carl Larssons målning anno 1909. Tyra Lundgrens självporträtt från 1934 tillhör en annan kategori, i bemärkelsen att hon inte alls var intresserad av att visa sina självporträtt för en publik. Hon beskrev, sent i livet på 1970-talet, att självporträtten ofta kom till för att hon var målarsugen och att det var enkelt att använda sig själv som modell. Men målarduken var också en yta att experimentera på och avbilda sig själv i fina kläder, och hon framställde sig själv ömsom kvinnligt ömsom manligt kodad. Ett sätt att leka med olika roller och uttryck.

Utställningen presenterar verk från mitten av 1800-talet fram till ett av de senast inköpta, filmen *Sylvan* från 2021 av Salad Hilowle. Han är en samtidskonstnär som intresserar sig för att synliggöra dolda berättelser och händelser från historien. I *Sylvan* blandar han fakta och fiktion och skapar på så sätt en osäkerhet hos betraktaren. Två krokiteckningar av Christine Sundberg från 1865 tillhör de äldsta verken i rummet. Hon var född i Kalmar 1837 och var en av de första kvinnorna som antogs till den så kallade Fruntimmersafdelningen på Kungliga Konstakademien. Den uppmärksamme betraktaren kan se hur hon prövar sig fram och söker de rätta proportionerna i skisserna. I en monter i närheten av krokiteckningarna har vi valt ut några skissböcker av Nils Kreuger från slutet av 1800-talet. Skissens prövande – ett genom tiderna viktigt redskap i den kreativa processen.

Det som dock möter besökaren först är skulpturgruppen *Ny Svenskar* av Kristina Müntzing som köptes in 2006 efter en utställning på museet. ”Den såg jag på det gamla museet. Det gjorde intryck på mig. Minns det väl” är kommentarer jag mött när vi visat utställningen. Via konstverket går det att möta verket som sådant och samtidigt minnet av sig själv vid det tillfället. Andra ser det för första gången. *Utgångspunkt samlingen – Var börjar berättelsen?* ger upphov till minnen och nyupptäckter. Men oavsett vad, synergier uppstår och helheten blir större än de enskilda delarna. I samlingen finns

något för många att identifiera sig med, oavsett om det är en lokal förankring eller om det sträcker sig längre bort. Jag tycker mig se att samlingen vajar fram och tillbaka likt träd-kronorna i stadsparken.



Sara Hemmingsson och Anabelí D González på Kalmar konstmuseums magasin.







Tyra Lundgren  
Duvorna, stengods  
Brednäbb, stengods  
Kråkfågel, stengods

## Gemenskap och närvaro

Anabelí D González

Genom tiderna har konsten varit ett sätt för människan att utöva sin andlighet. Vi ser exempel på det i grottor, urgamla ritualer och i de bilder och artefakter som idag visas på museum runt om i världen. William Blake (1757–1827) skriver i boken *Äktenskapet mellan himmel och helvete* (1988, övers. Folke Isaksson): "Om perceptionens dörrar rensades skulle allting framstå för människan som det är, oändligt". Verkligheten ser vi genom en slöja av motsatser: bra och dåligt, vitt och svart. Genom skapandet kan vi öppna dörren till en plats som går bortom språket eller givna koncept och lagar. Skapandet är också ett sätt att vara i nuet genom görandet.

När jag växte upp i Mexiko på åttiotalet pysslade vi väldigt mycket hemma. Jag minns att jag älskade att fläta mitt hår i många smala flätor som jag sedan sov i. Morgonen efter släppte jag ut håret och så hade jag plötsligt ett nytt utseende, mitt raka släta hår blev krulligt och tjockt. Jag blev som en ny människa och jag kände mig vacker. Som jag minns det var det även något förtrollande i det monotona flätandet. Det tog flera timmar och gick inte att lämna halvdant, även om det värkte i armar och nacke.

Många år senare började jag av en slump att dreja, jag drevs av samma kraft som när jag flätade mitt hår som flicka, att omvandla och skapa genom mina händer. Jag triggades av det faktum att det inte fanns några genvägar, det gällde

att inte ge upp för att kunna bemästra hantverket, att traggla, dag in och dag ut. Flera år senare övergick jag till en äldre teknik inom keramiken, jag började ringla. Mycket övande krävdes även där och ännu en dörr öppnades framför mig. Genom skulpterandet känner jag mig både närvarande och i gemenskap med mitt kulturarv. Där hittar jag både former och mönster som jag kan luta mig mot. Genom skapandet känner jag glimtar av oändligheten. I boken *Samtalen* (2023), av Cilla Naumann och Karin Mamma Andersson, beskriver konstnären Karin Mamma Andersson (f. 1962) skapandet: "Arbete ger lust och färdighet. Det är som en brunn. Ju mer vatten man tar, desto mer flödar det till."

Ingen människa är en ö. Inför detta uppdrag, mitt första som medcurator till en utställning, har jag tillbringat många timmar tillsammans med Sara Hemmingsson i magasinet där museets samling förvaras. I detta rum har jag stiftat bekantskap med många nya konstnärer jag inte kände till tidigare. Några av dem har viskat till mig rakt in i själen, som bortglömda släktingar. En av dem är Tyra Lundgren (1897–1979). Hon var enormt mångsidig, bland annat var hon målare, keramiker, glaskonstnär, författare och konstkritiker. Jag hittade direkta kopplingar mellan oss, vi är båda kosmopoliter och keramiker. Jag slås av förundran över vilket sätt hon flätade ihop sitt liv och sitt konstnärskap mellan flera länder i Europa och i världen. Och hur hon tog till sig andra kulturer

i sitt skapande; mitt födelseland Mexiko var en stor inspirationskälla för henne.

I magasinet har vi haft en modell av utställningsrummet i skala 1:20. Där har vi arbetat med rummet, valt ut verk och undan för undan prövat olika kombinationer och möten. Som keramiker och skulptör har jag dragits till tredimensionella verk i samlingen. Men hur ställer man ut skulpturer så att de kommer till sin rätta och behåller det organiska i både material och känsla? Frågan ställde jag mig själv för flera år sedan när jag i utställningssammanhang ofta fick vita podier till mitt förfogande. Jag kände alltid att de inte passade ihop med mina skulpturer, att verken blev liksom platta på dessa podier. Inför min soloutställning *Min far Constantin* som jag hade för fyra år sedan bestämde jag mig för att tillverka mina egna podier i massivt trä och jag ringlade även podier i stengods. Jag lutade mig mot skulptören Constantin Brancusi (1876–1957) och hans arketytiska estetik. Till *Utgångspunkt samlingen – Var börjar berättelsen?* har vi valt att använda oss av mina podier. Formerna och materialen får gå i dialog med vårt urval från samlingen.





Kristina Müntzing,  
*Ny Svenskar*, 2006

Podier av Anabelí D González



